

Nr. 8

25. Juni 1970

Biologisk
rensingsanlæg
i Vonsild

Tilbagegang for
plantningssagen

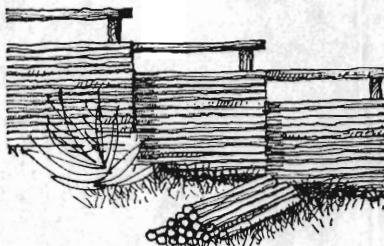
Litteratur

I få ord

91. årg.

HEDESELSKABETS TIDSSKRIFT

FÆRDIGE RAFTEHEGN OG HEGNSMATERIALER

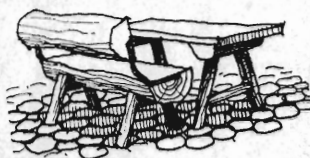

Tal med Hedeselskabet om hegn. Vi har mange forskellige typer »klar til opstilling raftehegn« + de populære EGE-HEGN, EGE-HAVEMØBLER og EGE-BROLÆGNINGSKLODSER.

Husk også Hedeselskabets TRÆKULSBRIKETER og TRÆKUL til barbecues, haveovne og grill.

Gælder det hegn - så er det nu.

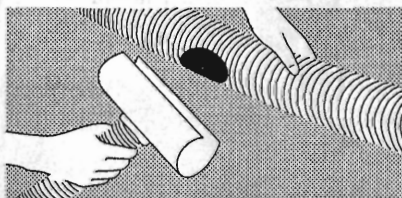
Nu er det det helt rigtige tidspunkt for hegnsarbejde. Hedeselskabets hegn glider smukt og naturligt ind i omgivelserne og giver læ for planter og buske. - Som ramme om »STUEN I HAVEN« er Hedeselskabets færdige hegn, raftehegnsmateriale helt ideelt - det skaber lun og ugenert hygge.

Desuden har vi alle tænkelige materialer, dersom De selv ønsker at bygge Deres raftehegn. Rekvirér vore brochurer over raler og hegnstips til selvgiggere.

DRÆN-RØR

HANDELS- OG INGENIØRFIRMA

BRAGE
MICHELSSEN

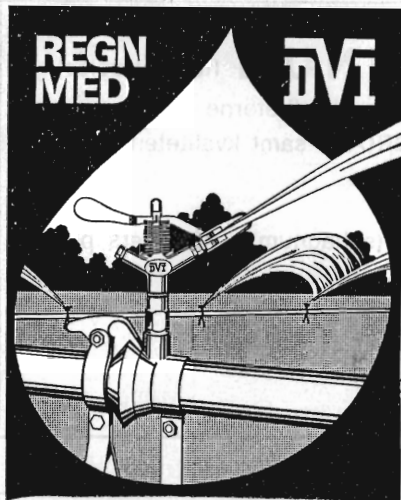
EFFEKTIVE, FUNKTIONSSIKRE DRÆNRØR MED »VORTER«

TARKETT P.V.C-rør er en revolutionerende nyskabelse og har allerede vundet stærk udbredelse. Drænrørene er fremstillet i slagfast, frostsikker hård P.V.C., og har 17 cm² vandtagingsareal på 1000 slidser, fordelt over 250 »vorter« pr. løbende m. Drænrørene er korrugeret og har derfor stor modstandskraft overfor tryk. Den fleksible konstruktion giver funktionssikre ledninger under de vanskeligste forhold. Drænrørene leveres i ruller. Længde pr. rulle, diameter og vægt er anført her:

YDRE DIAMETER mm	LÆNGDE/RULLE m	VÆGT/RULLE kg
50 (2")	300	53
90 (3")	150	63
110 (4")	100	55
160 (6")	50	60
225 (9")	6	

INDHENT TILBUD.

TARKETT P.V.C.-RØR EN GROS . RUNDHØJALLE 135 . 8270 HØJBJERG . TLF. ARHUS 06-2710 44

VANDINGSANLÆG

OMGÅENDE LEVERING

Ønsker De?

- ★ Gennemført kvalitet
- ★ Lette og stærke rør
- ★ De hurtige og robuste koblinger
- ★ Sprinklere, der vander jævnt
- ★ Sagkyndig og reel projektering
- ★ Anlæg, hvortil reservedele hurtigt kan skaffes,
- ★ fordi det er dansk arbejde

Indehaverne er aut. af landbrugsministeriet til projektering af vandingsanlæg med tilskud og lån i h. t. grundforbedringsloven

DANSK VANDINGS INDUSTRI
Snoghøj pr. Fredericia tlf. (05) 95 22 11

Henvend Dem
om brochure
og tilbud

10% p. a.
på bankbog
6 mdr.s opsigelse

Finansbankens aktier er nu hver dag noteret på Københavns Fondsbørs, og banken ejes af flere tusinde aktionærer.

Finansbankens ledelse finder det rimeligt, at alle disse aktionærer — der jo er bankens ejere — får den højest mulige forrentning af Deres indestående på bankbog.

Ledelsen har derfor besluttet at forhøje indlansrenten for aktionærer med 2 % overrente på bankbog på 6 måneders opsigelse. Det vil sige, at alle nuværende aktionærer samt kommende aktionærer, der køber mindst een aktie (pålydende kr. 1.000,-) for kr. 1.350,-, opnår denne overrente.

Aktien skal noteres på navn i bankens bøger, hvorefter HELE aktionærens indestående på 6 måneders opsigelse i Finansbanken forrentes med 8 % + 2 %

i alt 10 % p. a.

Åbningstider i hovedsædet:
kl. 8.00-22.30 alle ugens 7 dage
— også lørdage samt sen- og helligdage.

Finansbanken

Vesterbrogade 9 — 1501 Kbh. V
Tlf. (01) 21 22 22 - Giro 1750
Lokal 202, 203, 204, 205 og 206

Omhyggeligt behandlede **skovplanter**
i værdifulde provenienser

DANPLANEX
PLANTESKOLER A/S . Rødekro . Telefon (046) 6 29 33*

Drænrensning

med Hedeselskabets højtryksmaskiner udføres over hele landet. Henv. til Hedeselskabets lokale kontor eller til hovedkontoret Viborg, tlf. (06) 62 61 11, lokal 244.

PETERSEN & PEDERSEN

VIBORG

Telefon (06) 62 62 88

ALT I ELEKTRICITET

Stenvad Cementstøberi

Tlf. Stenvad (063 - 8 24 11) 6

Arnold Westmark

Alle Δ mærkede rør
ALTID LEVERINGSDYGTIG

TIL ALT BYGGERI
FIBO LETKLINKER

TIL HURTIGT BYGGERI
FIBO FACADEELEMENTER

TIL RATIONELT BYGGERI
FIBO VÆGELEMENTER
HB-system

TIL INDUSTRIELT BYGGERI
FIBO DÆK- OG
TAGELEMENTER

FISKBÆK PRODUKT %
6920 Videbæk . tlf. (07) 17,13 00

Sydvestjyske Teglværkers Salgskontor

ØLGOD
Tlf. (052) 4 47 11

PINDSTRUP SPHAGNUM (tørvestrøelse)

Leveres i baller i den anerkendte størrelse i kvaliteterne

- FIN - MELLEMFIN - GROV - samt kvaliteten
- LØS, USORTERET

Desuden leveres kvaliteten

- FIN TØRVESTRØELSE (sphagnum) i 430 liters poser og 200 liters poser

Forhandlere overalt i landet.

PINDSTRUP MOSEBRUG A/S

8964 Pindstrup . Tlf. (06) 39 61 00

Midtjyske Teglværkers Salgskontor

Alle størrelser i drænrør leveres

S. m. b. a. Telefon Viborg (06) 62 13 30

Bjerringbro

Cementvarefabrik

Telefon Gentofte 938
Bjerringbro (06) 08 11 11

Alle Δ mærkede rør
imprægnerede
og ulmprægnerede

Stort lager
Allid leveringsdygtig

Rødkjærsgro Cementvarefabrik v. J. T. Birk

Telefon Rødkjærsgro (06 - 65 91 11) 14

FORLANG TILBUD

Fører kun Δ mærkede varer

Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres på lager

Ellidshøj Kridt- og Kalkværk

ved C. M. Christiansen . Århus
Telefon: Ellidshøj (08 - 11 93 11) 4
og Århus (06) 12 76 33

Fabrikation af
Jordbrugskalk og
foderkridtmel

„LYNGBY“ GRAVESKOVL

Nr. 1 K 255 x 345 mm
Nr. 2 K 240 x 330 mm

Det rette værktøj -
- gør arbejdet let!

D. S. I. skovle er fremstillet af fineste stål
og forsynet med fint sløbne skafter af prima
asketræ.

DANSK STAAL INDUSTRI A/S af 1933
Metalbuen 20 . 2750 Ballerup

AEROLIT
DANSK SIKKERHEDSPRÆNGSTOF

Hedeselskabets

Tidsskrift

Nr. 8

25. juni 1970

91. årg.

udgår 16 gange årligt til medlemmer. – Annoncer til Hedeselskabets hovedkontor, Viborg, telf. (06) 62 61 11. Annoncepris 70 øre pr. mm. Medlemsbidraget er årligt mindst 10 kr. eller én gang for alle mindst 200 kr. Redaktør HAR. SKODSHØJ. Redaktionsudvalg: Afdelingschef, skovrider B. Steenstrup (formand), distriktsbestyrer J. Alsted, kontorchef B. Dalberg-Larsen og afdelingschef N. Venov. Trykt i Carlo Mortensens Bogtrykkeri, Viborg.

Indhold: Biologisk rensningsanlæg i Vonsild. – Tilbagegang for plantningssagen – Litteratur. – I få ord.

Forsiden: Det fredede egekrat i Løvbakkerne ved Kærgård. Det menes, at egne er rods kud efter den forlængst forsvundne egeskov, som for århundreder siden dominerede vestkysten mellem Oksbøl og Henne. Træerne har holdt sig levende trods klitsands overfygning og tidligere tiders misbrug. Foto: Has. 1965.

Biologisk rensningsanlæg i Vonsild

af distriktingeniør cand. polyt *M. Høst-Madsen.*

Hedeselskabets ingeniører, der navnlig tager sig af de mindre bysamfunds spildevandsproblemer, søger at tilpasse rensningsanlæggene efter de krav om effektivitet og enkelhed i anlæg og drift, som er særegne for disse. Rensningsanlægget i Vonsild er et eksempel herpå.

For Vonsild by i Vejle amt har Hedeselskabets kulturtekniske afdeling projekteret og udført et kloaksystem og rensningsanlæg.

Rensningsanlægget var færdigt og blev sat i drift den 3. november 1967. Da det indeholder forskellige interessante konstruktioner, skal det nærmere omtales i det følgende.

1. Hovedsystemet.

Anlægget, der er beregnet for 3000 personer, men indrettet så det kan udvides til 6000 personer, består af sandfang, bundfældnings- og udråd-

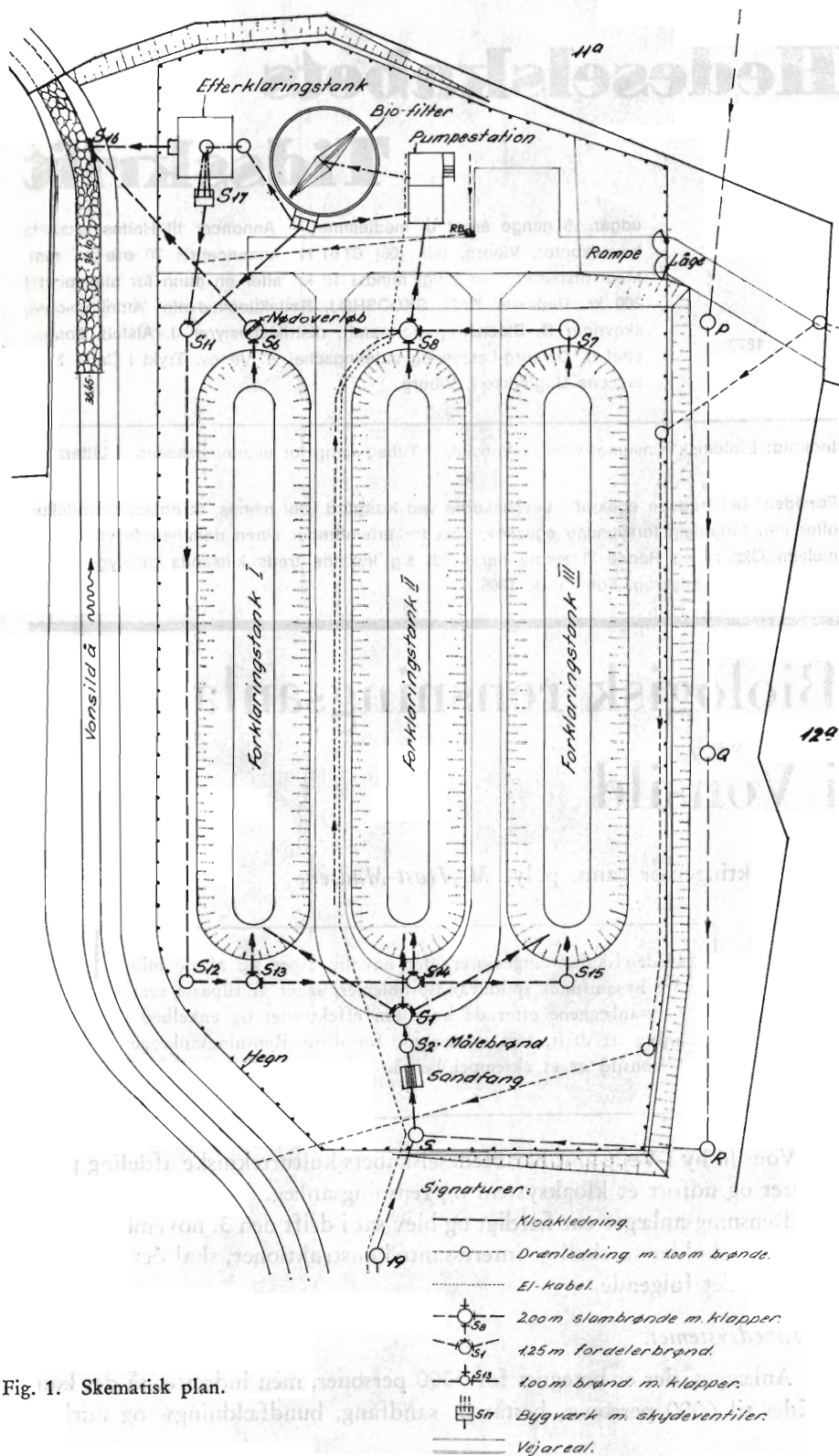

Fig. 1. Skematisk plan.

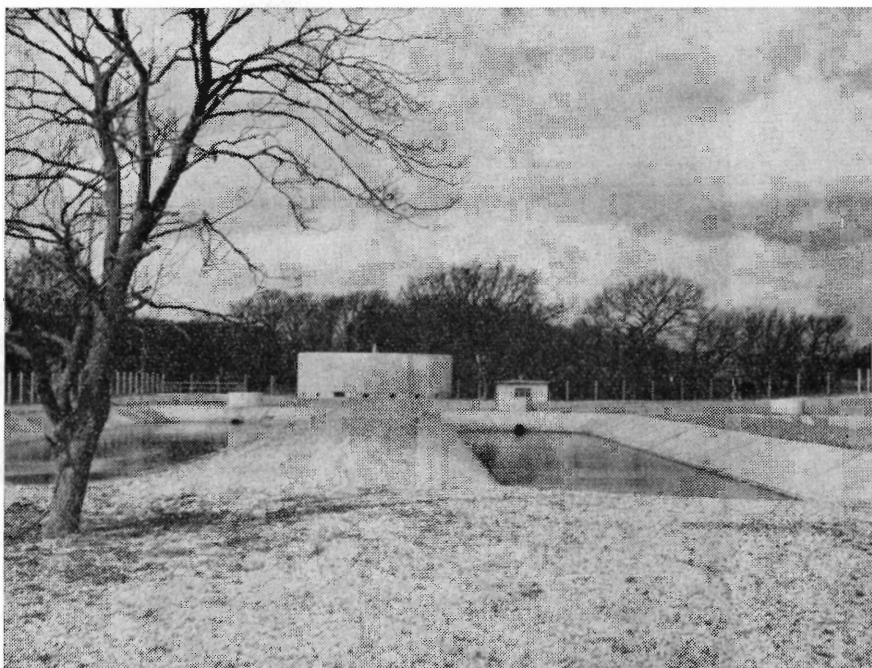

Fig. 2. Anlægget set fra tilløbssiden med det biologiske filter og pumpestationen i baggrunden.

ningstanke, højt belastet biologisk nedrislingsfilter (stenfilter), pumpestation til oppumpning og recirkulering af vandet på filtret, efterklarings-tank og iltningstrappe.

(Se den skematiske plan, fig. 1).

Spildevandet ledes først gennem sandfanget, hvor sandet sorteres fra, derfra til forklarings tanken, hvor de faste bestanddele, som findes i bundfældelig (ikke opløst) form, kan aflejres. Der er 3 bundfældningstanke, hvoraf normalt kun den ene er i brug, medens de to ligger i reserve eller fyldt med slam til udrådning. Opholdstiden i bundfældningstanken er ca. 4 timer, idet tankene er bygget så store, at de også kan anvendes, hvis anlægget skal udvides til 6000 personer. Fra bundfældningstanken fører et 60 cm rør, der kun er delvis fyldt, til en 2-m brønd, hvortil eventuel svømmeslam føres af den langsomme vandstrøm. Fra denne fører en dykket ledning til pumpestationen.

Pumpestationen er udstyret med 2 pumper, hver med en kapacitet på 30 l/sec., der uafbrudt pumper vandet op over det biologiske filter. Normalt anvendes kun 1 af pumperne, medens den anden står i reserve.

Det biologiske filter, der indeholder 315 m³ sten, er det centrale i selve rensningsanlægget. Her nedbrydes de i spildevandet opløste urenheder og skadelige stoffer og omdannes til bundfældelige organiske stoffer.

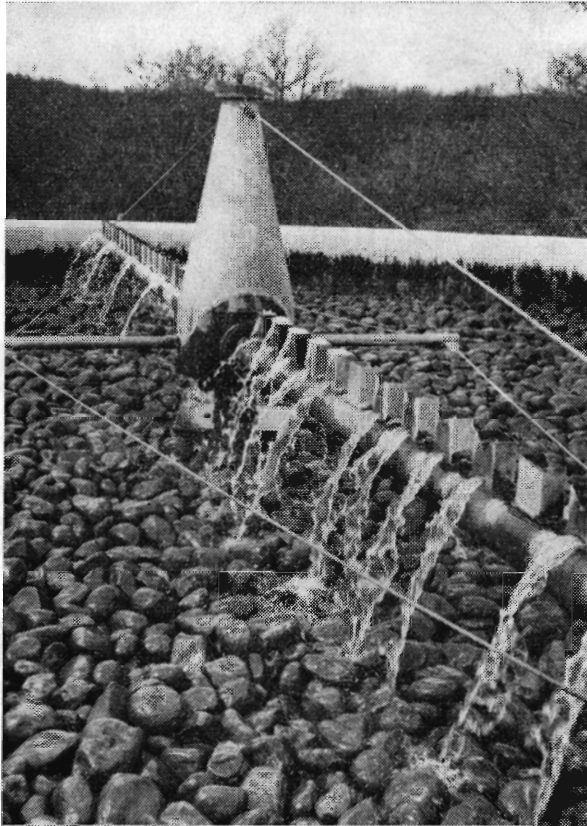

Fig. 3. Sprinkleren, der fordeler vandet over det biologiske filter, fungerer stadig selv efter ca. 3 måneders frostvejr.

Omdannelsen foregår ved, at der på stenene dannes en såkaldt filterhud bestående af bakterier, der lever af spildevandet. Når bakteriekulturerne har nået en vis tykkelse, løsrives filterhuden af vandstrømmen og skylles ned gennem filtret. Idet vandet forlader filteret, er dets indhold af opløste urenheder reduceret til en brøkdel af, hvad det var ved tilløbet til filteret. Fordelingen over filteret foregår ved en sprinkler, der roterer ca. 1 gang i minuttet, drevet rundt af reaktionen fra vandbevægelsen. For at forøge skyllevirkningen, er hullerne i de 2 filterarme forskudt noget for hinanden, således at hver del af filteroverfladen kun beskylles 1 gang for hver filteromdrejning.

Ved foden af filteret er et fordelingsbygværk, der giver mulighed for at fordele vandet til:

1. Efterklaringstanken.
2. Forklaringstanken.
3. Filterpumpestationen.

Normalt ledes størstedelen af vandet til efterklaringstanken, medens en mindre del ledes direkte til forklaringstanken.

I efterklaringstanken, der er udført som en spidsbundstank for en opholdstid på ca 1½ time, bundfældes det løsrevede filterslam, medens det afklarede, rensede vand efter at have passeret et skumbræt ledes over en iltningstrappe, således at det – befriet for mindst 90% af urenhederne og med et rigeligt indhold af ilt – kan ledes til recipienten, Vonsild å.

Det i efterklaringstanken bundfældede slam føres kontinuerligt af den del af vandet, der returneres til forklaringstanken, tilbage til denne og bundfældes her sammen med det øvrige slam.

Det ses af diagrammet, figur 1, at der er ét rørsystem for det rå spildevand og ét system for det friske iltholdige recirkulationsvand, der kommer fra filteret. Ved hjælp af klapper og ventiler kan man således tillede de 2 slags vand til hvilken af de 3 forklaringstanke, som man ønsker. Returnevandet blandes normalt med det rå spildevand, og derved holdes bundfældningstanken iltholdig og dermed lugtfri.

2. Anlæggets fordele.

Anlæggets særligt fordele skal i det følgende beskrives mere detaljeret.

2.1. Anlægget er særdeles robust.

Svingninger i belastningen betyder ikke ret meget, dels fordi den i anlægget indeholdte vandmængde er så stor, at »Pukler« i belastningen let udjævnes, dels fordi selve stenfilteret ikke lader sig slå ud selv af en belastning, der er flere gange så stor som den beregnede. Erfaringer fra lignende anlæg har vist, at filteret ved store organiske overbelastninger fortsætter med at rense vandet procentvis ligeså meget som normalt, og selv om overbelastningen momentant kan medføre visse gener, vil anlægget umiddelbart derefter igen virke fuldt tilfredsstillende.

2.2. Enkel pasning og vedligeholdelse.

Som ethvert rensningsanlæg bør også dette tilses dagligt; ristene bør renses, og visse dele holdes rene, men ellers passer anlægget i store træk sig selv.

2.3. Slamproblemet er forenklet.

Hvor man ved adskillige rensningsanlæg jævnligt skal sørge for ud-tømning eller ompumpning af slam samt undersøge slamkoncentrationen i anlægget, så passer slammet her hovedsageligt sig selv. Når en bundfældningstank har været i brug i 3–6 måneder, eller eventuelt endnu længere tid, skiftes vandtilførslen over til en anden bundfældningstank, hvorefter slammet i den første tank ligger til færdigudråkning i 1–3 måneder, eventuelt med tilledning af en mindre mængde af det friske returnevand fra filteret. Herefter er rumfanget af slammet væsentlig formindsket, og det kan

køres bort i slamvogne. Normalt tømmes tankene i forårs- eller efterårstiden, hvor man kan køre slammet ud på markerne lige før pløjning. Slammet er efter udrådningen helt lugtfri og virker gødende på jorden.

Lige efter at slammet er aflejret i bundfældningstanken, nedbrydes det aerobt, (d.v.s. under tilstedeværelse af ilt) i tankens iltrige vand. Efterhånden som slammet dækkes af nyt slam, går udrådningen over i en anaerob proces, (d.v.s. uden medvirken af ilt). Denne proces, der foregår under udvikling af kulsyre og metan, er lugtfri, formentlig fordi man, da den indledende fase er aerob, undgår en dominans af den sure gæring med udvikling af svovlbrinte til følge.

Det forhold, at sidste del af slamrådningen foregår uden medvirken af ilt, medfører den store fordel, at sygdomsbakterierne og parasitter i slammet (f. eks. indvoldsorm og deres æg) nedbrydes, hvilket kun i ringe grad er tilfældet i anlæg, hvor slambehandlingen foregår helt aerobt. Endvidere bør nævnes, at man, når slamudrådningen foregår anaerobt, undgår at skulle bruge elektricitet til at tilføre slammet den til den aerobe nedbrydning fornødne ilt, således som det er nødvendigt i anlæg med langvarig aerob slambehandling.

2.4. Recipienten beskyttes effektivt.

De fleste kloakker udføres efter det såkaldte blandingsystem, hvorefter kloakledningerne optager både regnvandet og spildevandet. Det har vist sig, at der gennem disse anlæg — navnlig i begyndelsen af kraftige regnskyl — over regnvandsoverfaldene føres meget slam og forurening til recipienterne, idet rensningsanlæggene som regel kun er i stand til at modtage en meget lille brøkdel af det forurenede regnvand. Ved det såkaldte separatsystem, hvor regnvand og spildevand separeres i to adskilte ledningssystemer, kan denne ulempe undgås.

Da det imidlertid er en kendsgerning, at de fleste kloakker, navnlig for mindre bebyggelser, allerede er udbygget efter fællessystemet og at de stadig bygges efter dette princip, er det nødvendigt under denne forudsætning at udforme rensningsanlæggene således, at de bliver i stand til at rense ikke alene ufortyndet spildevand, men også regnvand, der er forurennet af spildevand.

Der er ved konstruktionen af dette anlæg lagt overordentlig stor vægt på, at man også i tilfælde af regn undgår at få en stor forurening af recipienten, idet et regnvandsbassin er indbygget i anlægget.

2.4.1. Indbygget regnvandsbassin.

Det almindelige er, at rensningsanlæg indrettes således, at anlægget kan rense 4–6 gange den normale spildevandsmængde mekanisk, medens kun 2 gange spildevandsmængden renses biologisk. For afstrømninger stør-

Fig. 4. Kontrol af iltindholdet i forklaringstanken.

re end 2 gange spildevandsmængden vil den biologiske rensning således ophøre, og for den del af afstrømninger, der er større end 4–6 gange spildevandsmængden, vil også den mekaniske bundfældning ophøre, idet det fortyndede spildevand ledes urensset over et overfald til recipienten.

Ved nærværende anlæg sker der i tilfælde af regn det, at udover, at den biologiske del af anlægget til stadighed kan sluges mere end 3 gange spildevandsmængden, vil vandspejlet i bundfældningstanken under regn stige indtil 70 cm, førend et nødoverløb træder i funktion. Det vil sige, selve tanken virker som et regnvandsbassin, hvor en del af vandet opmagasineres, indtil regnen aftager, og den biologiske del af anlægget igen kan optage vandmængderne. Herved får man en ganske anseelig del også af spildevandet rensset både mekanisk og biologisk under regnvejr, ikke mindst under kortere byger.

Om ønskes kan alle 3 tanke fungere som sparebassin, selv om kun én af tankene er indstillet til at fungere som bundfældningsbassin.

Da et almindeligt særskilt beliggende regnvandssparebassin bør renses i bunden efter en regnfyldning for at undgå lugt fra de aflejrede urenheder, indser man lettelsen ved, at sparebassinet her er indbygget i de normale bundfældningstanke.

2.4.2. Kun få nitrater (kvælstofgødning) tilføres recipienten.

De højtbelastede biologiske stenfiltre har den fordel, at afløbsvandet kun indeholder få nitrater, medens nitrater i større mængder forekommer på de lavtbelastede filtre. Det ringere indhold af nitrater i afløbet medfører, at grødevæksten i recipienten tilføres mindre gødningsstof.

2.5. Færre filterfluer.

Filterfluer, der visse steder kan være en plage ved de lavtbelastede biologiske stenfiltre, har ikke de samme gode livsbetingelser på et højt belastet filter med tætte sidevægge. Dette er selvfølgelig et stort hygiejnisk plus.

2.6. Ingen froststop.

Da spildevandet doseres uafbrudt på det højtbelastede biologiske filter, er det ikke udsat for stop i frostvejr, således som et lavt belastet filter, der kører med pauser imellem doseringerne. Skulle filtret stoppe i frost, f. eks. på grund af strømsvigt, er der sørget for afløbshuller i bunden af sprinkelarmene samt i pumpernes returklapper, således at systemet skulle tømmes automatisk for vand. Eventuel is på bundfældningstank eller efterklaringstank skader ikke anlæggets drift.

2.7. Sikring imod olieforurening.

Det er umuligt at undgå, at der ved uheld eller skødesløshed tilføres et rensningsanlæg olieforurening. Olien kan virke skadelig på et biologisk stenfilter. Man har derfor udført indløbet til pumpestationen som en dykket ledning, hvorved opnås, at olien, der på grund af sin lille vægtfylde flyder ovenpå, samler sig i bundfældningstanken og 2-m brønden, hvorfra den kan afskummes eller opsuges med et eller andet specialprodukt, f. eks. Ekoperl, der har den egenskab, at det opsuger olie, men ikke vand. Efter at det har opsuges olien, kan Ekoperlen afskummes og brændes.

2.8. Anlægs- og driftsudgifter.

Entreprenørudgifterne til selve anlægget – excl. forlægning af recipienten – beløb sig til 320.000 kr.

Hvis man skønner, at det har medført en merudgift på ca. 20.000 kr., at bundfældningstankene på forhånd er udført store nok til en udvidelse til 6000 personer, bliver udgiften 100 kr./person.

Strømodgifterne beløber sig til ca. 7000 kr./år eller 2,50 kr./år/pers.

Tilbagegang for plantnings- sagen

Fra plantningsforeningernes årsmøde

Trods den ringe interesse, plantningssagen møder i det officielle Danmark i dag, overraskede De samvirkende Plantningsforeningers årsmøde den 29. maj på »Skærgården« lige syd for Hering med to bemærkelsesværdige ting. Det ene var, at der var mødt henved et par hundrede repræsentanter fra plantningsforeninger og plantningslaug og blandt disse en lang række nye unge, og det andet ikke mindre bemærkelsesværdige var, at selvom årsberetningen fortalte om vigende aktivitet og svigtende offentlig støtte, så faldt der udtalelser mere optimistiske og med lysere syn på fremtiden end det har været hørt på de seneste årsmøder.

Der var ingen tvivl om, at Hedeselskabets direktør *Fred. Heick*, der var tilstede som gæst, fik held til at give udtryk for manges tanker og ønsker, da han under den ret kortvarige diskussion erindrede om, at der i den stående debat om naturfredning, egnsudvikling, landskabspleje, oprettelse af rekreative områder, tilpasning til stærkt øget fritidsliv osv., hvad det nu altsammen hedder, før eller senere må komme en opvågning også i det officielle Danmark, hvor man vil holde op med alene at tale i store ord om det vide udsyn og den frie natur. I stedet vil det blive forstået, at i vort land hører de levende hegn, småskovene og plantagerne nødvendigvis til som ramme om menneskers liv. Dalgas talte om læet og lunhed, om det lodne landskab — det er stadig sådanne områder den danske befolkning vil søge til i ferie og fritid. Forståelsen af plantningernes værdi kan nok en tid være i en bølgedal, men det er sikkert, at den dukker op deraf igen.

De dor ramte centrum. De hørtes da også med et bifald, der fortalte om, at forsamlingen havde den samme tro.

Formandens beretning

Årsmødet indledtes og lededes af formanden, gårdejer *Johs Callø*, Bevtoft. I sin omtale af årets begivenheder erindrede han om de store reformer, der bl. a. på Grindsted-egnen er under udførelse med plantning af kollektive mangerækkede løvtræhegn. Der vises her en vej for det fremtidige arbejde, som synes at have fundet en endelig form, navnlig som eksempel for fornyelse af de gamle hegnssystemer. Vort landskab vil på denne måde få et lysere præg. Det må hilses med

tilfredshed, at disse fornyelsesarbejder kan organiseres med hjælp fra Hedeselskabet og tilskud fra staten.

Formanden nævnte, at det samlede forbrug af planter i årets løb har været 22 pct. mindre end året før, og trods de stigende udgifter har staten ikke reguleret sit tilskud i forhold til pristallet.

De faglige opgaver

Afdelingsleder, skovrider *B. Steenstrup*, Hedeselskabet, indledte i sin faglige omtale af årets begivenheder med at opgive de nøjagtige tal for årets forbrug af planter. Til 4449 modtagere var fordelt 1,99 mill. nåletræer og 1,75 mill. løvtræer til en værdi af 1.145.000 kr., hvoraf statstilskuddet havde udgjort 468.000 kr.

En række forhold blev nærmere omtalt:

I 1967 blev den ny landbrugslov vedtaget og dermed fulgte som bekendt begrænsninger i muligheden for at plante skov og skovagtige beplantninger på landbrugspligtig jord, idet landbrugsministeriets dispensation fra disse bestemmelser krævedes i hvert enkelt tilfælde.

Med bestemmelserne i landbrugsloven begrænsedes plantningsforeningernes virksomhed yderligere, specielt i de foreninger der virkede i den østlige del af landet, hvor arbejdet med etablering af småplantninger hidtil havde beslaglagt en væsentlig del af virksomheden.

Nu er der igen ved det cirkulære, der den 24. marts i år er udsendt til plantningsforeningerne, gennemført ændringer, som rammer plantningsforeningernes traditionelle virksomhed på meget følelig vis.

Indtil efterårssæsonen i år vil det som i de senere år være muligt at yde tilskud med 40 pct. (35 + 5 pct.) af planteprisen såvel til egentlige læhegn som til småplantninger, der må anses for lovlige efter de gældende bestemmelser, dog således at der ikke ydes tilskud til allétræer, frugttræer, frugtbuske, egentlige sirbuske eller til rødgran, *Abies nordmanniana*, *Abies nobilis*, *Abies concolor*, thuja, tsuga og lignende.

Det er endvidere en forudsætning, at planter udleveret med tilskud ikke anvendes i fredskovplantager, fredskove og på anden fredskovpligtig grund, i juletræskulturer og i pilekulturer samt til plantning af strand- og sommerhusgrunde og til industrielt byggeri, parcelhuse og bymæssig bebyggelse af enhver art.

Disse restriktive bestemmelser har naturligvis medført et mindre forbrug af planter.

For yderligere at sikre at hele bevillingen kommer det egentlige læplantningsarbejde tilgode, har Hedeselskabet efter forhandlinger med landbrugsministeriet set sig nødsaget til at ændre tilskudsvil-

kårene således, at der med virkning fra 1. 8. d. å. ikke vil kunne gives tilskud til planter anvendt til småplantninger, der efter den nævnte dato må udføres helt uden tilskud gennem Hedeselskabet.

I den anledning er det blevet bestemt, at alle nåletræer ud over hvidgran og sitkagran, der stadig i vid udstrækning anvendes i læplantningsarbejdet, fra samme dato udgår af fortegnelsen over tilskudsberettigede planter.

Denne ændring har givet anledning til indvendinger bl. a. fra plantningsforeningerne i Vendsyssel, hvor man i nogen udstrækning på de mere vindudsatte lokaliteter har anvendt bjergfyr i blanding med visse andre træarter i læhegnplantningen. Da det ikke har været meningen at lægge hindringer i vejen for en hensigtsmæssig praksis, som den der her er tale om, vil det nok blive nødvendigt at åbne mulighed for, efter aftale med de pågældende foreningers faglige konsulenter, i begrænset omfang også fortsat at yde tilskud til anvendelse af bjergfyr, hvor det godtgøres, at de anvendes i egentlige læbælter.

Vi må nok se i øjnene, at de gamle veltjente plantningsforeninger, der har en stor del af æren for, at læplantningen på et tidligt tidspunkt blev iværksat her i landet til uvurderlig gavn for jordbruget, ved den udvikling der er sat i gang i de senere år, dels som følge af tilskudsreglernes ændring og dels som resultat af Hedeselskabets bevidste bestræbelser for at organisere et effektivt læplantningsarbejde i større samlede områder efter fælles planlægning og ved hjælp af en dertil specielt under Hedeselskabet henlagt organisation, langsomt men sikkert har fået deres virksomhedsområde indskrænket, og at deres opgaver i de kommende år vil få en anden karakter, end de hidtil har haft.

Det er forståeligt, hvis alt dette går ud over foreningsaktiviteten, således som de senere års tendens til sammenslutning af flere foreninger i én synes at tyde på.

Nu vil vel plantningsforeningerne med den idealistiske indstilling, som altid har præget deres virksomhed, være de første til at erkende, at det ikke er afgørende, hvem der udfører arbejdet, men at det vigtigste er, at vi får gennemført det læplantningsarbejde, som der er behov for, på rationel vis, at det vil være vanskeligt eller umuligt at få arbejdet sat i system, såfremt man overlader arbejdets udførelse til den enkelte lodsejer, og at en fælles planlægning af større samlede læhegnssystemer er af afgørende betydning for et tilfredsstillende resultat af bestræbelserne på længere sigt.

Spørgsmålet er så, om vi med de retningslinjer, der nu er lagt op til, opnår sikkerhed for en fornuftig løsning af de aktuelle læplantningsproblemer.

Der har været en betydelig interesse for egnsvis planlagte og gennemførte læplantningsarbejder af Grindsted-typen, og Hedeselskabet har modtaget et betydeligt antal henvendelser med anmodning om hjælp til gennemførelse af sådanne plantninger. Desværre har det på grund af de til rådighed værende bevillingers begrænsede størrelse ikke været muligt at imødekomme de fremsatte ønsker inden for en rimelig frist. Den samlede bevilling til læplantningsarbejder har som bekendt været fikseret siden finansåret 1963-64, bortset fra at der i de sidste 2 år er opnået en tillægsbevilling med motivering i de stigende pris- og lønstigninger. En af De samvirkende danske Landboforeninger og De samvirkende danske Husmandsforeninger støttet ansøgning om at få bevillingen til Hedeselskabet forhøjet med et anseligt beløb har ikke kunnet gennemføres, og Hedeselskabet har været nødsaget til at stramme tilskudsvilkårene på forskellig vis for at strække bevillingen. Som nævnt har man lukket for ethvert tilskud til anlæg af småplantninger, og samtidig har man meddelt medlemmerne i læplantningslaugene, at de fremtidig må betale de anvendte planter med 100 pct. Det vil imidlertid ikke være muligt uden at lægge en yderligere andel af udgiften på lodsejerne, at gennemføre arbejdet i det hidtidige omfang, med mindre det lykkes at rejse et sådant røre om og interesse for sagen, at bevillingsmyndighederne overbevises om, at der må flere penge til.

Således som det ser ud for øjeblikket, må Hedeselskabet skønne, at det vil blive nødvendigt i en forholdsvis nær fremtid at afskedige en del af det ved læplantningsarbejdet beskæftigede personale, og dette vil naturligvis, rent bortset fra at det vil være en højst ubehagelig situation for de pågældende, medføre, at iværksættelsen af de egns-læplantninger, der allerede er udarbejdet planer for eller fremsat anmodning om at få planlagt, vil trække yderligere ud.

Landsudvalget for læplantning har ved et særligt »kåningsudvalg« søgt at finde frem til bevoksninger, hvor frø af særlig egnet kvalitet i tilstrækkelig mængde kan høstes. Frøets samling og distribuering vil formentlig blive organiseret gennem Hedeselskabets skovfrøcentral. Landsudvalget har i disse arbejder haft megen glæde af en nær kontakt med forsøgsstationen i Studsgård, som har fået til opgave at tage sig af alle de problemer, som statens forsøgsstationer interesserer sig for i forbindelse med gennemførelse af en rationel læplantning.

Lækonsulenten har iøvrigt fortsat en række forsøg med det formål at belyse læets virkning på de klimatiske forhold.

En tak til landbrugets organisationer for den støtte, de har givet ansøgningerne om øget bevilling, og vi håber, at de også i egen interesse vil fortsætte deres bestræbelser for at få stillet flere penge til

rådighed. Med de betydelige omkostningsstigninger, som synes at ville fortsætte, tvivler jeg meget på, at vi vil kunne gennemføre vores arbejdsprogram i et rimeligt tempo uden en øget bevilling.

Foreningens regnskab balancerede med 8236 kr. og viste en kassebeholdning på 4788 kr. Der var indgået kontingent fra 48 foreninger.

Regnskabet godkendtes og efter en kortvarig diskussion toges beretningen til efterretning.

Den kendte foregangsmand i plantningssagen, sognefoged *Mathias Mathiasen*, formand for Brande-Give-Thyregod plantningsforening fik bragende tilslutning, da han som led i kommentarerne til de lidt mistrøstige beretninger foreslog, at foreningen tog navneforandring til »Kulturplantningsforeningen«. Blot man kalder en sag noget med kultur, så har den jo fortrinsret for alt andet, sagde han. Gavlmalier har jo f. eks. meget mere værdi for samfundet end nødvendig læplantning.

Alle valg til bestyrelsen var genvalg.

Uddeling af sølvbægre

De samvirkende plantningsforeningers sølvbæger blev af formanden overrakt ægteparrene Marie og Albert Kærsgaard, Hald ved Randers, og Gudrun og Søren Bjerre, Aale.

Ikke alene formanden hyldede de hædrede, men repræsentanter for de lokale foreninger fortalte om de to ægtepars smukke indsats. Krøiers legat tildeltes Otto Ottesen, Nr. Thorupkær ved Fjerritslev. Ved den påfølgende fælles frokost takkede alle tre for hæderen.

Skovrider *P. F. Tøttrup*, Birkebæk, ledede efter mødet en overordentlig interessant køretur gennem det store brunkulsområde omkring Søby sø, kun nogle få kilometer øst for, hvor årsmødet var afholdt. Al brunkulsgravning er nu ophørt, og der gennemføres i disse år en stor indsats for efterhånden at omskabe det vældige »ørkenlandskab« til et skovklædt rekreativt område.

has.

Litteratur

SKOVTEKNIK 69

Dansk Skovforening, København 1970, 320 sider, 159 fig. og diagrammer, 43 skemaer.

Bogens redaktør, forstkandidat P. T. Brenøe, Skovteknisk Institut, nævner i indledningen, at »Skovteknik 69 må ses som en fortsættelse af tidligere publikationer om samme emner: Dansk Skovforenings Tidsskrift nr. 1, 1963, og Dansk Skovforenings Tidsskrift nr. 3, 1966«. Disse to artikler har deres udgangspunkt i en forud-

gående redskabsdemonstration, hvilket også har været tilfældet med denne bog. Men i modsætning til de to artikler har Skovteknisk Institut denne gang benyttet lejligheden til at lave en omfattende håndbog med det formål at udbrede kendskabet til en række af de tekniske hjælpemidler, arbejds- og planlægningsmetoder, der i dag står til rådighed for skovbrugets funktionærer og arbejdere.

Instituttets medarbejdere har hver især behandlet deres specialer i fyldige afsnit. Herudover har 13 personer med særligt kendskab til aktuelle emner været engageret til at skrive et eller flere afsnit, således at »Skovteknik 69« fremtræder som et velgennemarbejdet resultat af et team-work af landets bedste kræfter.

Bogens afsnit bygger i hovedsagen på instituttets egne målinger og forsøgsresultater, som for en lang række vedkommende offentliggøres for første gang. Tilsvarende norsk, svensk og tysk forskning er også medtaget.

Bogens afsnit er samlet i 12 hovedafsnit. I de 3 første afsnit (78 s.) behandles traktorer og deres udstyr til udbringning af træ. Alle tekniske specifikationer er samlet i skemaform, hvilket gør det muligt at sammenligne forskellige maskiner og redskaber indenfor samme gruppe på en let og overskuelig måde. I fjerde afsnit (67 s.) behandles forskellige skovnings- og transportmetoder på en klar og pædagogisk måde. Der er her peget på en række mulige løsninger, som tilsammen danner et meget værdifuldt grundlag for valget af den rette metode på det rette sted til det rette tidspunkt. I de resterende 8 afsnit behandles de tekniske hjælpemidler, arbejds- og planlægningsmetoder efter samme klare retningslinjer. Dog må man bemærke, at et så vigtigt afsnit som arbejdsbeskyttelse har fået en meget beskeden omtale i forhold til, hvad der er lagt i sprøjtning og sprøjter.

Bogen slutter af med en litteraturliste (4 s.) og en særdeles nyttig adressefortegnelse (20 s.) over alle fabrikanter og importører, der har interesse i denne forbindelse.

Skovteknik 69 har på en særdeles anvendelig måde løst sit formål, og den vil være til stor nytte for enhver, der har med skovbrug at gøre.

E. Udsen.

Ukuelig optimist

Af Nic. Hurup, Forlaget Fremad, 166 s.

En af de mest kyndige — og spidse — politiske penne, hvis radikale uopslidelige temperament navnlig slog gnister i perioden 1915—30, er i den høje alder af 90 år gået på tværs af al vanetænkning om kødets og åndens forkrænkelse i takt med de tiltagende år, og har udsendt en erindringens bog, der vil blive læst med stor og vågen opmærksomhed. Hvad bærer han nu i sit skjold denne lærling af Hørup, Heilbuth, ven med Zahle, Bransager, Aakjær

og Cavling, formet fra ung i barske vinde og stormomsust hele sit liv? Hvad har han at fortælle, denne mand, hvis mange venner — flere ligger i dag under mulde end der lever — ved, at kun få har måttet opleve mere bitre stunder end han, at det kun er de udvalgte, der har været mishandlet på samme måde som han. Et langt liv ligger bag de erindringer, der i den foreliggende bog sendes ud til vurdering, og det er erindringer, der er værd at læse. Det er ikke fordi, der ligger gemt angreb og gammelt nag i den eller gives udtryk for selvmedlidenhed, bitterhed eller skelen til andres større, udadvendte held. Tværtimod. — Jævnt og ligetil fortæller den gamle journalist om kramkistens indhold, og hvad der blev oplevet og handlet om på livets lange vej. Blad efter blad vendes — det meste er kendt og behandlet af andre, men her tegnes det mønster i radikalismens historie, som er formet af Nicolaj Hurup og hans trommeslag, der tit blev til en taktstok, der angav en vej.

Når bogen trækkes frem her, er det for at henlede opmærksomheden på de mange sider, der ind imellem fortæller om småkårsfolks liv i Jyllands vestlige egne. Hans fødehjem og tilholdssted, et godt hjem med prægende minder, var Thy og Nordjylland. De kapitler, der fortæller om disse forhold, hedens trange kår omkring 1880—1890, vil blive stående. Endelig rummer bogen en særlig charme i den gamle journalists hjertevarme hyldest og tak til en hustru, der i uvej og sommersonne, i lyse og mørke dage altid var med ham, altid var det centrale for ham og hans liv.

Har. Skodshøj.

I få ord . . .

A/S Skovende-Stakroge plantage har skiftet formand. Efter 38 års virke som formand har murermester *Daniel Danielsen*, Sdr. Omme, ikke ønsket at fortsætte og er blevet afløst af savskærer *Emil Hansen*, Sdr. Omme.

Skovfoged *K. P. Therkildsen*, Grindsted, der har virket som forretningsfører for Hedeselskabet i Grindsted distrikt i 26 år, har ønsket at blive afløst, og hvervet er nu overtaget af skovfoged *H. Hvid Kristiansen*, Sdr. Omme plantage, Sdr. Omme.

Hedebrugets årsmøde er, efter hvad formanden, folketingsmand *Jens Foged*, meddeler, udskudt til efteråret, således at den længe ventede, samlede beretning om Hedebrugets jordbehandlingsforsøg kan foreligge færdigtrykt.

De danske Kalk- og Mergelselskaber holder årsmøde torsdag den 6. august i Bov ved Padborg. Generalforsamlingen afholdes på kroen i Bov, hvorefter der er udflugt langs Flensborg Fjord til Sønderborg med afslutning på Dybbøl.

Hjerl-samlingerne ved Flyndersø markerer den 6. juli 100-årsdagen for stifteren, afdøde grosserer Hjerl Hansens fødsel og 60-årsdagen for Hjerl-fondens stiftelse. Den nuværende formand, dir. *Finn Hjerl-Hansen* har på fondens vegne indbudt til en sammenkomst med en række begivenheder på programmet, bl. a. indvielse af en nyopstillet gammel købmandsgård og premiere på sommerens friluftsskuespil.

Vestjyllands Mergelforsyning afholder generalforsamling den 14. juli i Brande.

Redaktør af Hedeselskabets Tidsskrift, Har. Skodshøj, er udnævnt til Ridder af Dannebrog.

En svensk drængraver

Lerans Mekaniske Verkstad i Sunne i Sverige har overdraget *Nordjysk Maskinforretning* i Hjørring forhandling af en drænmaskine, der kaldes «Drainer», som har vakt ret stor opmærksomhed, hvor den er blevet demonstreret. Maskinen er bl. a. på udstillinger i England i fjor blevet kåret som «Star of the show». Den opnåede her at blive nr. 1 ved at grave 220 m på 42 minutter. Herhjemme har den været prøvekørt med succes i Nordjylland. Den elektronisk regulerede, garanterede gravedybde er 155 cm. Der er foretaget nogle ændringer bl. a. er den ombygget og forsynet med to løftecylindre i stedet for en, hvorved den er bedre egnet til danske forhold, f. eks. ved passager og opgravning af større sten.

«Drainer» hævdes at være den mest solgte drænmaskine i Norge og Sverige.

Statsskovdirektoratet har udsendt den sædvanlige oversigt om de danske statsskoves udbytte for finansåret 1968-69. Det fremgår heraf, at statsskovene med et totalareal på 86.900 ha, hvoraf 66.100 ha er bevokset, er ansat til en ejendomsværdi af 228 mill. kr. Bruttoindtægten har været 40,7 mill. kr. og nettoudbyttet har været negativt med et underskud på 9,3 mill. kr. Der blev hugget ialt 406.000 m³ træ.

Ialt er statsskovenes arealer i årets forløb øget med ca. 2700 ha, men heri indgår bl. a. de Vestskov-arealer ved København og 704 ha af Furesøen, som landbrugsministeriet har overdraget til statsskovene.

Statsskovenes økonomiske slutresultat må bl. a. ses under hensyntagen til følgerne af stormfaldene i februar og oktober 1967 og januar 1968, hvor der tilsammen væltede 201.500 m³ løvtræ og 427.000 m³ nåletræ i de danske statskove.

Den 16. juni overrakte dir. Fr. Heick Hedeselskabets sølvbæger til gdr. Charles Mark og hustru Else Marie, Høgild pr. Karup. Den nu 50-årige gård-ejer har i tidens løb opdyrket 55 tdr. land hede og kultiveret 8 tdr. land mose. Alene dette har været en bemærkelsesværdig præstation, men derudover har gårdens drift skaffet ham tildelingen af Foreningen af jydsk Landboforeningers sølvmedalje for det mønsterbrug, der er tale om. Det har også vakt stor opmærksomhed, at Mark har oparbejdet en meget fin, ren Hereford-kvægbesætning på 29 dyr og en besætning af krydsninger på 40 stk. Alene i 1969 solgte han avlsdyr for 135.000 kr.

Landboret for skovteknikere hedder en let lille håndbog, som Skovskolen i Nødebo har ladet udarbejde ved Helge Wulff. I den foreliggende nye, anden udgave er medtaget de særlige ændringer, der er indført i lovgivningen i 1969. Der er også medtaget et afsnit om naturfredningsloven, ligesom afsnittet om vandløbsloven er fremstillet lidt mere udførligt end tidligere.

MARKVANDING

DANREGN

SPECIALFIRMA · FORLANG TILBUD
BRANDE · TLF. 07-18 0755*

Hammerum Herreds Spare- og Laanekasse

Tlf. Herning (07) 12 37 33 (fl lin.)

Kontortid:

Mandag, tirsdag
og onsdag 10-16
torsdag og fredag 10-17,30

TRAKO

I) ALLEN TRAKO

græsslåmaskinen for skove -
kanalkanter - afvands-
arealer.

II) ALLEN-TRAKO

rotary-klipper - selvkørende.

III) ALLEN-TRAKO

plænefejmaskinen.

FRIMODT-KONNING

Pjedsted · Telf. 059 - 5 41 60

Skive Cementstøberi

Knud Østergaard
Telefon (075 1) 921

NORMRØR

med garantimærket

Imprægnering Brøndrør

HEDESELSKABETS LABORATORIUM

Hjultorvet · Viborg · Telf. (06) 62 61 11

Autoriseret af landbrugsministeriet til udførelse af jord-
bundsanalyser.

Ansvarlig i henhold til autorisationen:

Civilingeniør J. Frederiksen.

- Kemiske og fysiske jordbundsanalyser.
- Afgrødeanalyser.
- Analyse af spildevand, vandløbsvand og drikkevand m. v.
- I øvrigt alle arter af kemiske og fysiske analyser.

100 % SIKRET
MOD
ØKONOMISK
TAB VED
HAGL

Tal med nærmeste
distriktsforstander
eller hovedkontoret

Haglskadeforsikring er en billig be-
tryggelse - og bør tegnes i de jy-
ske landmænds eget selskab, hvor
medlemmerne gennem reassurance
er sikret mod større forhøjelser af
årsbidraget, selv når katastrofalt
store tab indtræffer.

Haglskadeforsikringsforeningen for Jylland G/S

Sct. Clemens Torv 9 - AARHUS - Telefon (06) 12 12 84

Viborg Byes og Omegns Sparekasse

Telefon (06) 62 14 00
Sct. Mathiasgade 68

Kontortid: Kl. 9-15
Lørdag lukket
Aftenekspedition:
Torsdag kl. 16-18,30
Fredag kl. 18,30-20

Filialer:

Karup
Mammen
Løgstrup
Vestervang

Røde drænrør

fra 2"-12" havet altid på
lager. - Forlang tilbud.

» SOFIENLUND «
TEGLVÆRK

Ulstrup - Tlf. (06) 46 30 10

J. C. Halvorsen & Søn

Krogsgades Cementstøberi

Kontor: Augustenborggade 11

Århus C · Tlf. (06) 14 59 99

Hulkjærhus Planteskole

Rødkjærsgade

Telf. (06) 87 03 33 - 87 00 25

PLANTER TIL SKOV
LÆHEGN OG HAVE

Varde Bank

Esbjerg afdeling

Kongensgade 62 og

Fiskerihavnen

Trifolium Frø

KØBENHAVN

RANDERS

Kjellerup Betonvarefabrik v. J. T. Birk

Telf. (06) 88 10 45. Efter kl. 17: Telf. Rødkjærsbro (06 - 65 91 11) 14

Fører kun Δ mærkede varer.

Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres. Forlang tilbud.

SKOVPLANTER - LÆPLANTER - HAVEPLANTER

SKÆRBÆK PLANTESKOLE

Skærbæk . Telefon (047) 5 12 50 *

Tilsluttet Herkomstkontrollen med skovfrø og -planter.

Plantekatalog tilsendes gerne på forlangende.

Elementbroer - Jernbetonspunsplanker

Specielle emner efter opgave Alt i betonvarer efter D. S. 400

Ringkøbing Cementvarefabrik - Tlf. 07 32 16 00

Videbæk Cementvarefabrik - Tlf. 07 17 12 14

A/S N. SKYTTE

Træplanter til have og kirkegård,
mark og skov.
Plantegræs.

Lomborgs Planteskole

Granhøj v. Aalborg

Tlf. 12 01 01

Tlf. 13 40 40

Stort faveillustreret
katalog
sendes gratis
på forlangende

Frøaviscentret

HUNSBALLE

Telf. Holstebro (074) 2 05 33

Frøavl og frøhandel

Petersværk Betonvare-Industri

Nørresundby . Telefon (08) 17 10 55

Alt i betonvarer efter D. S. 400

Renseanlægget »Ringtanken« (Dansk patent nr. 59820)

Aktieselskabet
L. HAMMERICH & CO.
Specialforretning i bygningsartikler
Grundlagt 1854 . Telf. 12 71 55 (3 lin.)
Århus

Mejeriernes og Landbrugets Ulykkesforsikring

Gensidigt selskab ★ Oprettet 1898

Henvendelse til kredsens tillidsmand eller til hovedkontoret:
Vester Farimagsgade 19 . København V . Telf. (01) 15 03 50

Betonvarer og Iso-dæk

Lecablokke og -mursten

Mørtel, sten og grus

A/s MARIUS ØDUM

Randers . Telf. (064) 2 04 00

Betonvarer efter
Ingeniørforeningens normer

Hedeselskabets Centralplanteskole

Tvilum Skovgaard . Faarvang

Telefon (06) 87 21 11 . nr. 1

- Planter af hårdføre racer til skov, læ,
- hæk, vildtremiser og sommerhusgrunde.

flagstænger i alle længder

leveres færdige, høvlede
og pudsede, lige til at male
samt forsynet med hånd-
drejet knop og varmforzink-
ket skødeklamp.
Behandlet enten med far-
veløs »Goriol« eller TRYK-
imprægneret.
Rekvirer venligst brochure
med priser.

HEDESKABET
BRANDE
TELF. (07) 18 10 88

I BOGHANDELEN fås:

»DET INDVUNDNE

DANMARK« af Fridlev Skrubbeltang: 1. bd. (498 sider, illustreret)
En historisk redegørelse af blivende værdi. uindbundet **76,00 kr.**

»E. M. DALGAS«

af Har. Skodshøj:
(228 sider, illustreret, 2. udgave)
uindbundet **28,50 kr.**

Begge bøger udsendt i meget smukke udgaver i anledning af Hedeselskabets hundredårsjubilæum i 1966.

Portofrit ved henvendelse til Hedeselskabets Hovedkontor, Viborg.

Hedens opdyrkning i Danmark

444 sider, 250 illustrationer, deraf 70 helsider.

Udgivet af Det danske Hedeselskab ved oprettelsen af Kongenshus, mindepark for hedens opdyrkere.

Det sidste århundredes kamp mod lyngen skildres her. Et stort og fyldigt afsnit omtaler og hædrer de mænd og kvinder, der som pionerer gik i spidsen — 80 hedeopdyrkeres gerning er der gjort rede for i detaljer.

Medlemmer af Hedeselskabet og Hedebruget kan endnu ved indsendelse af bestilling til Det danske Hedeselskab i Viborg købe det til en favørpris af 30 kr. (indbundet 46 kr.).

Klip her

De bedes sende mig:

- Det indvundne Danmark: 76,-
- E. M. Dalgas: 28,50
- Hedens opdyrkning, uindb.: 30,-
- do., indbunden: 46,-

+ moms.

Portofrit ved forud indsendelse af beløbet.

Navn, stilling og adr.:

.....
.....
.....

Til
porto

Til

**HEDESELSKABETS
HOVEDKONTOR
8800 VIBORG**

Velkommen

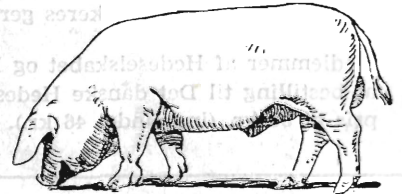
til

HERNING

UNGSKUET 1970

i dagene 1.-4. juli

UNGSKUET I HERNING

1., 2., 3. og 4. juli

Skuet omfatter i alt ca. 3100 stk kvæg, får, svin og heste samt udstilling af redskaber og maskiner for landbrug, havebrug, skovbrug og husholdning. Et stort antal faglige udstillinger vedrørende landbrugets mangeartede virksomhed, udstilling af slagtekalve m. m. m.

**SÆRDELES GODE TILSKUER-
FORHOLD
OG PARKERINGSFORHOLD**